

SynHør-bladet

26. årgang

Nr 4 - 2017

Fra sommertreffet i Lofoten. Her ved glasshytta på Vikten

Foto: E. Johansen

**Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde
(LSHDB)**

Innhold

Styrets hjørne	3	Kom i gang med fysisk aktivitet	12
Sommertreffet i Lofoten	4	Signo conference 2017	14
Barnas sommertreff i Svolvær	5	Sjakk i Sverige	15
Punktnytt 40 år	6	NM i sjakk for synshemmede	16
Workshop i Tampere, Finland	7	Førerhundene Texas og Chrissie	17
Lofoten - en perleport	8	Visumproblemer stoppet Tare	18
Weekendtur til Dublin	10		

Landsforbundet for kombinert Syns– og Hørselshemmede/Døvblinde

Leder: Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

Nestleder: Kari Kristine Engan
Tlf: 72 88 94 01
E-post: ka-k-eng@online.no

Styremedlem: Bibbi Hagerupsen
Tlf: 960 46 065
E-post: bibbih@online.no

Styremedlem: John Sandell
Tlf: 915 45 424
E-post: johnsandell44@gmail.com

Styremedlem: Hege Dahlen
Tlf: 970 01 093
E-post: hege.beathe.dahlen@gmail.com

1. varamedlem: Odd Paulsen

2. varamedlem: Sissel H. Markhus

Syn-Hør-bladet
Redaktør: Erik Olav Johansen
SMS. 402 34 454
E-post: erik@lshdb.no

ADRESSE:

LSHDB
Skippergata 33
0154 Oslo

E-post: kontor@lshdb.no
Internett: www.lshdb.no
Tlf: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

Daglig leder: Karin Andvig

**Kontoret er åpent annenhver onsdag,
torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.**

Trykk: Rycon AS

Opplag: 330

Styrets hjørne

Av Kari Kristine Engan, nestleder.

Kjære lesere!

Vel overstått sommer!

Naturlig nok har det ikke skjedd så mye styre-arbeid siden juni-nummeret av Syn-Hør-bladet.

Det blir derfor et kort "Styrets hjørne" denne gang!

4. - 9. juni deltok fem av styrets medlemmer på generalforsamling og konferanse i den europeiske døvblindeunionen (EDBU). Dette fant sted i Tampere, Finland.

Her var døvblinde fra 12 land samlet for å utveksle erfaringer, gjenoppfriske gamle og knytte nye kontakter. Generalforsamlingen ble holdt 5. og 6. juni. Deretter fulgte plenumsforedrag, flere workshops og kvinnekonferansen.

Åshild Johansen og Bibbi Hagerupsen hadde et godt gjennomført work-

shop om haptisk kommunikasjon. Det kommer egne artikler fra EDBU i dette og neste nummer.

Årets sommertreff ble holdt i Svolvær 26. juni - 2. juli. Det var rekordstor oppslutning; sammen med tolk/ledsagere var vi 114 personer!

Bibbi Hagerupsen holdt et flott likepersonkurs om haptisk kommunikasjon. En heldags busstur i vakre Lofoten fikk vi også med oss. På fritiden deltok mange på ulike aktiviteter, både til vanns og på land. Dere finner egen omtale av sommertreffet i bladet.

Av høstens aktiviteter kan nevnes: Styreseminar på Kiel-ferga 21. - 23. september, der vi bl.a. diskuterer sted og tid for neste års sommertreff og tema for likepersonkursene. Møte i døvblindes nordiske samarbeidskomite (DBNSK) arrangeres i København 6. - 8. oktober.

Sett av datoene 17. - 19. november for likepersonkurs, utstilling av syns- og hørselstekniske hjelpemidler og julebord i Asker! Invitasjon blir sendt ut senere.

Styret ønsker dere en fin høst!

Sommertreffet i Lofoten

Av Hege Beathe Dahlen

Sommertreffet i Svolvær, Lofoten fra 26. juni til 2. juli ble meget godt gjennomført.

Nå var vi endelig der igjen etter flere års diskusjon om en sommertreff i Lofoten.

Vi fikk mange påmeldinger. Det viser seg at Lofoten er en populær landsdel å besøke for våre medlemmer.

De fleste ankom Thon Hotell i Svolvær i løpet av dagen/ kvelden mandag den 26. juni.

Tirsdag var det et kort informasjonsmøte, og velkomsthilsen fra leder Åshild Johansen og daglig leder Karin Andvig.

Tirsdag og onsdag var det likepersonskurs i Haptisk kommunikasjon ved Bibbi Hagerupsen og Katrine Goborg Rehder. De samarbeidet godt.

Torsdag var det heldagstur på programmet. Å i Lofoten var målet.

Vi reiste tidlig med to fulle busser. Alle var med og været var aldeles nydelig hele dagen.

Vi kjørte innom Eggum og stoppet der for en rast. Fiskeværret på yttersida av Vestvågøy har mange besøkende som ønsker å oppleve midnattssolen og de vakre steile fjellene og storhavet mot nordøst.

Havørn var det også å se der, og flere andre steder.

Så bar det videre til Å som ligger ytterst ute i havgapet med fjell på den ene siden og havet på den andre rundt.

Å er en vakker liten gammel fiskevær med fredete bygninger. De gamle rorbuene brukes nå som feriehytter.

Vi var innom et populært lite bakeri som er kjent for sine gode kanelbol-

ler. Jeg tror jeg har med meg de fleste som mente at bollene smakte utrolig godt!

Tiden gikk fort og vi måtte dra videre. På tilbaketuren var vi innom Glasshytta på Vikten. Det er et vakkert sted med fjell, sandstrand og storhavet rett ut. Glasshytta og keramikkverkstedet ved siden av produserer flotte produkter.

Så bar det videre tilbake til hotellet i Svolvær.

Det virket som alle var fornøyde med turen og de sterke opplevelsene.

Fredag var dagen der alle fikk gjøre som de ville.

Noen reiste med båt eller med gummi-båter til Trollfjorden. Noen dro på ridetur mens andre reiste til Kabelvåg eller til Henningsvær.

Det var en flott dag med sol og blå himmel her oppe i nord.

Lørdag var det rebusløp som Åshild var ansvarlig for.

Det var mange rare gjenstander fra fiskerimiljøet som skulle beskrives og spørsmål om Lofoten besvares.

En morsom og lærerik rebusløp om fiskeredskaper og om Lofoten.

Hver kveld hadde distriktslagene ansvaret for underholdningen. Både kunnskaps og selskapsleker stod på programmet.

Ut på kveldene var det mange som ville kose seg ute på pub eller kro for sosialt samvær i de fine lyse sommer-nettene.

Søndagen kom og det var tid for hjemreise for de fleste av oss.

Jeg vil si tusen hjertelig takk til alle tolker og ledsagere som som har bidratt oss i kommunikasjon og opplevelser.

Barnas sommertreff i Svolvær

Av Anne Marie Granlund Storhaug

Hei! Jeg tenkte å fortelle litt om barne/ ungdomsopplegget på sommertreffet i Svolvær, som jeg har gjort noen år. Vi ankom med ferga på mandagen, men den dagen var det ikke noe opplegg siden de fleste kom på kvelden. På tirsdag gikk turen til Kabelvåg. Vi gikk et stykke for å komme til Lofotakvariet og Lofotmuseet, noe som var interessant. På museet var det flere utstillinger, og man lærte mye om livet i Lofoten sånn som det har utviklet seg opp igjennom årene. Selv jeg som er nordlending selv, lærte veldig mye der! Vi var en god stund på akvariet, der de hadde mange arter som gjenspeiler det rike livet i havet utenfor Lofoten. Til sist fikk vi også sett på at de matet selene og oterne de hadde der.

På onsdag dro vi til det koselige stedet Henningsvær, der vi først gikk til Engelskmannsbrygga, der de lagde glass og keramikk-produkter. Vi bestemte oss deretter for å gå oss en tur rundt i Henningsvær, som ikke er særlig stort. Vi endte opp på Galleri Lofotens hus, der vi så en film om Lofoten, og tittet litt i galleriet som besto av bilder malt av nordnorske kunstnere. Vi dro tilbake til hotellet, der vi fikk et lite kurs i haptisk kommunikasjon av Bibbi og Kathrine.

På torsdag dro vi til Rørvikstranda. Etter en litt kronglete vei ned til stranda var vi alle varme, og nesten alle bestemte seg for å bade. Været var litt grått, men greit nok. Etterpå ble det pølsegrilling, fotballkamp og mer bading. Etter hvert forsvant skyene, og det ble strålende vær! På fredag, den siste dagen for meg,

var vi i Svolvær. Først dro vi på krigsminnemuseet, et utrolig spennende og innholdsrikt museum! Deretter gikk vi til verdens første permanente helårsutstilling av is-skulpturer. Inni det store bygget var det -6°C, så alle fikk en varm og god jakke. Det var veldig mye fint der, og til og med en sklie av is man kunne prøve. Etterpå slappet vi av og lekte "gi et lite vink" i parken, før hele opplegget var ferdig for i år. De fleste dro på fredag eller lørdags morgen, så ikke alle (inkludert meg) var med på rebusen på lørdag. Jeg vil si at det som alltid var et vellykket sommertreff, og jeg gleder meg til neste gang!

Bilder inn-sendt av Sissel Markhus.

Fotograf: Kristoffer

Punktnytt 40 år

Tirsdag 23. mai er det 40 år siden første nummeret av Punktnytt kom ut med en tosiders nyhetslapp i punktskrift. En milepæl var nådd; døvblinde hadde endelig fått myndighetenes aksept for at de måtte ha en egen nyhetsavis som kompensasjon for tapet av nyheter i radio og fjernsyn.

Men forkjemperne for dette i 1977, var ikke fornøyd med bare to sider i punkt, fire dager i uken. De ville ha mer; de hungret ikke bare etter nyheter, men langt flere ferske nyheter. Etter hvert fikk de fire sider i punkt skrift, men det utgjorde knapt 8 nyheter i radio.

I de neste tre-fire årene skjedde det mye bak kulissene, og FNDB's styre med Reinholdt Robertsen i spissen, ble en pådriver i dette arbeidet.

Det nye på denne tiden, var elektronisk databehandling (EDB) det vi i dag har forkortet til data både i framstilling av punktskrift, men også annen trykt skrift. Den tekniske revolusjonen som dette innvarslet, ville FNDB styret så avgjort være med på. De nærmest forlangte at det måtte skje noe, også for døvblinde; de var lei av å høre om mulighetene de ville ha resultater!

Det ble en tøff teknisk prosess fra et møte med FNDB-styret på Eikholt tidlig i 1981 fram til det første dataproduserte PrøvePunktnytt så dagens lys 10. september samme år.

Jeg minnes vårt samarbeid med Kolbjørn Heggstad, som fikk på plass en LED linjeskriver for punktskrift på Universitetet i Bergen. Men jeg minnes også at denne LED-skriveren

måtte ut på Hjeltestad til vår nå avdøde venn Mike Gillow, både for programmeringsarbeid og teknisk ombygging.

Det første kostet datageniet Mike stort sett bare en natts arbeid, og knapt nok det. Den tekniske ombyggingen handlet om noe så trivielt som lengden på papiret og antall tommer framtrekk til ny side. Her var det forskjell på amerikansk og norsk standard. Den ene brukte 11 tommer, mens den andre brukte 12. Men vi fant ut av det og 10. september 1981 kunne vi sende ut en lefse sammenhengende papir med ekstra nyheter og Norge rundt skrevet i Arendal og sendt som data over avisen Tidens redaksjonstelefon.

En av dem som bivånet det hele, var vår seinere journalist, redaksjonssekretær og redaktør Tore Braathen.

Siden har det gått slag i slag med nye formater, produksjonsmåter og produkter som storskrift og lydutgaver og utvidelser av sidetallet.

Dette førte også til utvidelser av redaksjonen her i Arendal. For kampen for et stadig større og bedre produkt, har aldri stilnet. Derfor har redaksjonen i mange år nå, hatt kontinuerlig nyhetsvakt hver dag hele året.

Målet er hele tiden å holde døvblinde av alle lese kategorier, best mulig oppdatert på det som skjer i verden.

Det har Punktnytt forsøkt å gjøre i 40 år og det vil vi fortsette med så lenge det er behov for oss.

Gratulerer med dagen, kjære leser!
(bd)

Workshop i Tampere, Finland

Av Hege Beathe Dahlen

EDbU, døvblinde-konferansen i Tampere, Finland. 7. Juni 2017

Denne onsdagen var det workshop. Det er innlegg fra forskjellige land. Jeg var med på innlegget til Norge som handlet om haptisk kommunikasjon med Bibbi, Åshild og Hapti-co.

Det var veldig spennende og morsomt å se på de andre deltakernes entusiasme over å prøve seg på haptiske signaler med sine tolk/ ledsagere.

Åshild og Bibbi beskrev de grunnleggende signaler man bruker på ryggen og armen. Hvordan de utføres og hvor på kroppen, og hvor det er naturlig å bruke de haptiske signalene.

Åshild stod på scenen. Tolken viste hvordan haptiske signaler utføres på hennes rygg.

Deltakere fra mange forskjellige land i Europa deltok. De hadde med seg sine tolker og ledsagere. Det ble brukt skrivetolking, tegnspråktolking, taktilt tegnspråk, taletolking og bruk av haptiske signaler. Det var til og med døve tolker som tolket til døvblinde deltakere. Det stod en döv tolk på scenen som tolket alt på internasjonalt tegnspråk.

Den døve hadde en hørende tegnspråktolk som tolket det som ble talt til tegnspråk.

Til slutt var det endel spørsmål til Bibbi og Åshild om haptisk kommunikasjon. Jeg synes de var flinke til å svare på spørsmålene. Bibbi informerte om at boka om haptisk kommunikasjon kunne bestilles på nett og via Helen Keller senteret i New York.

Lofoten - en perleport!

Av: Margrethe og Cor van der Lijcke

Vi hadde gleden av å få være med på LSHDBs sommertreff i Lofoten i månedsskiftet juni/juli. For Cor var dette det første møtet med Lofoten, mens Margrethe var her som russ for nesten 50 år siden! Store forventninger fra oss begge til å oppleve denne turistmagneten anno 2017.

Hvor mye hadde forandret seg siden 1969, og, ut fra all reklamen: Kan det virkelig være så fint der?

Etter flytur til Bodø reiste vi sammen med tolkene med Hurtigruta til Svolvær. Jo, dette var majestetisk! Vi kjente helt fra starten en takknemlighet til styret i LSHDB som satset og gjorde det mulig å legge sommertreffet til Svolvær.

Temaet for likepersonskurset "Å favne omgivelsene i haptisk kommunikasjon" var nyttig og interessant. Det en nå kan ønske seg videre: Flere instruktører som kan gi flest mulig anledning til å lære seg haptisk kommunikasjon.

En kjempeopplevelse i løpet av uka var dagsturen helt ut til Å. Vi stoppet på Borga Eggum der vi så havørn, og på et glassblåseri der vi fikk kjøpt med oss et konkret minne som nå lyser opp i kjøkkenvinduet vårt. Vi hadde sommervær hele dagen, og da var det snadder å sitte i idylliske Å og spise stedets spesialkannelsnurrer!

Som russ var Margrethe på tur inn i Trollfjorden, og det var et stort ønske å oppleve det igjen. Og det lyktes, i sol fra skyfri himmel og med fiske-supperservering om bord. Men best

av alt: Cor fikk mate de store måkene.

Han var så engasjert at de fleste medpassasjerene fikk med seg denne seansen!

Etter lørdagens rebusløp tok vi den lokale rutebussen til Kabelvåg og fikk med oss et levende, tradisjonsrikt og morsomt marked. Cor gjorde unna litt julegavehandel der!

Vi fikk med oss det spennende Krigsminnemuseet i Svolvær og sjefen sjøl tok seg god tid til å vise oss rundt og fortelle masse fra krigshistorien som var ukjent for oss. "Magic ice" var vi også innom, og det var en kald og fin opplevelse.

Margrethe fikk også oppfylt drømmen om å sykle i Lofoten. Lofotenkatedralen og Henningsvær ble besøkt. Det har vært mye i nyhetsbildet i sommer om den store turisttrafikken i Lofoten. Og jeg kan bekrefte at med såpass smale veier og bobiler i begge retninger, er dette en stor utfordring. Her kan en ikke bare sitte på sykkelen og nyte den flotte naturen, en må virkelig følge med på trafikken. Her har det skjedd en stor forandring siden 1969!

Det var ikke bare natur og kultur som gjorde denne uka uforglemmelig. Møtene med andre deltakere og erfaringsdelinger er utrolig viktig. Honnør til distriktslagene som hver sin kveld hadde ansvar for underholdning. Vi koste oss på Thon hotell, som hadde

en intim atmosfære og et veldig serviceinnstilt personale, som stort sett bestod av folk fra nærmiljøet. Hjertelig takk til styret i LSHDB for den jobben dere gjør for oss! Og tolker og ledsagere gjør alltid en stor innsats for at sommertreffet skal bli så vellykket som mulig for oss deltakere.

Hjem igjen kjørte vi med fly fra Svolvær lufthavn, og overskriften "Lofoten – en perleport" ble født under drosjeturen fra Thon hotell til flyplassen. Da kjørte vi gjennom en tunnel som heter Perleporten. Og vi fant virkelig mange perler denne uka!

Weekendtur til Dublin.

Av Inger Britt og Odd Paulsen

Fredag den 19. mai dro vi, Helle Heidi, Leif, kona mi Inger Britt og meg selv med fly fra Gardermoen til Dublin, Irland.

Etter 2 timer og 20 minutters flyreise landet vi endelig på flyplassen i Dublin. Etter å ha hentet bagasjene våre var det å finne en ledig taxi. Etter at vi fant en ledig taxi satte kona mi av gammel vane seg inn i bilen foran på høyre side.

Men der satt det jo et høyre ratt, det er jo venstrekjøring der! Og sjåføren ville at kona skulle kjøre, men hun takket pent nei til det. Det ble mye latter.

Da vi kom fram til hotellet Callaghan Mont Clare, fikk vi lempet bagasjene inn på rommene våre.

Deretter dro vi til en flott restaurant på andre siden av gata. Vi spiste en god middag med godt irsk øl til. Etter å ha inntatt solid frokost dagen etter, ruslet vi mot sentrum. Det tok oss rundt 20-25 minutters gange. Dagens mål var at vi skulle innom Guinness museum. Fra sentrum tok det enda 10-15 minutters gange fram

til museet.

Da vi kom fram til museet så vi at det var lang kø for å komme inn. Da vi sa at vi var døde fra Norway, ble vi overraskende tildelt en iPad til hver av oss.

På videoen ble det informert om det berømte ølbryggeriet på engelsk tegnspråk (British Sign Language)! Jeg hadde problemer med å forstå denne, men likevel var servicen upåklagelig.

Bygningen som rommet museet var på hele 7 etasjer.

Mange videosekvenser viste hele historien bak fra starten.

Da vi kom til toppetasjen fikk vi tildelt tre ølglass hver på et spesialbrett. Disse øltypene var svært smakfulle. En av typene hadde sjokoladesmak, og en annen smakte som kaffebønner!

Etter museumsbesøket dro vi den eldste puben i Irland, The Brazen Head. Denne puben er datert tilbake til år 1198! Altså er den over 800 år gammel!

Det var stappfullt i lokalet, men vi hadde flaks som fant oss et lite bord i en krok. Etter å ha forsynt oss med ikke fullt så gammel middag og med godt øl til ruslet vi mot sentrum og til et yrende folkeliv.

Underveis kom det et skikkelig regn-skur slik at vi måtte hoppe inn i en annen pub. Denne gang bestilte vi Irish coffee, og den varmet godt! Da det endelig ble opphold var det på tide å vende tilbake til hotellet som vi kaller hjemmet vårt.

Etter søndagsfrokosten dro vi nok en gang mot sentrum, denne gang skulle vi til et whiskymuseum. Men jentene våre ville først til shoppingsentrene for å titte eller shoppe litt. Vi gutta måtte pent sitte på en kaffebar og drikke kaffe!

Da vi endelig kom til whiskymuseet møtte det oss en hel drøss med whiskytønner med forskjellige merker på begge sider av inngangspartiet. Da vi kom opp i 2.etg. møtte vi for det meste souvenirer og barer. For å begynne med whiskysmaking måtte vi opp i 3. etasje, men vi fikk ikke komme inn før kl. 16.00. Men så lenge kunne vi ikke vente. Istedenfor satte

vi oss ved baren og bestilte Irish coffee.

Deretter dro vi til en restaurant og spiste middag med godt drikke til. Ut på kvelden dro vi til hotellet, og der koste vi oss med irsk whisky til oss mannfolka mens kjerringene nippet til hvitvin!

Den siste dagen ruslet vi for det meste rundt i nærområdet. Vi fikk vi se noen departementsbygninger nedenfor hotellet. Og vi så også noen artige leilighetsbygninger som hadde forskjellige farger på inngangsdørene!

Så var tida kommet til at vi måtte dra til flyplassen og fly hjem til Norge. Dette avsluttet en uforglemmelig weekend tur til Dublin.

Kom i gang med fysisk aktivitet

Achilles – tur til Eidsbugarden 10.-13. august 2017

Prosjektet, «Kom i gang med fysisk aktivitet», hadde denne gang høyfjellsvandring på programmet. Basen vår var Eidsbugarden Hotell.

Det ble satt opp felles buss fra Oslo. Det tok ca. 6 timer med obligatorisk pause ved Valdresporten. Ferden gikk videre på E16 via Fagernes til Tyin.

Fabelaktige kanelboller ble servert oss i bussen underveis av Anita Toftner som hadde bakt dem.

Hotellet:

Eidsbugarden ligger helt i den vestre enden av vannet Bygdin på 1060 moh. Det er en av de eldste turistplassene i Jotunheimen. Den første turisthytta her ble bygd av forfatteren Aasmund Olavsson Vinje i 1868! Dagens hotell ble renoverert høsten 2013 og holder grei standard. Hotellet har i dag 37 rom av ulik størrelse og omkring 80 sengeplasser. Alle rom har eget bad.

Hotellet ligger sentralt i DNT's store rutenett av T-merkede stier og er et perfekt utgangspunkt for en rekke flotte turer. Terrenget er kupert og variert. Det er mulig både å gå bratt og høyt og litt flatere for de som foretrekker det.

Vi fikk frokost, niste og treretters middag under oppholdet.

Etter en god natts søvn var det tid for den første turen fredag morgen.

Alle gikk samlet den første delen langs Bygdinvannet. Selv om løypa var flatt den første delen, var den ganske krevende. Vi måtte forsere små bekker, steiner og gjørme før

stien begynte å stige. Målet var Høy-stakktjernet. Med 350 høydemeter bak oss tok vi oss en fortjent rast. Mens de sprekeste fortsatte oppover et stykke, tok vi andre fatt på turen tilbake til hotellet.

Alle fotos: Achilles, Kom i gang

Lørdag morgen var det ut på tur igjen. Vi ble delt i to grupper. For de sprekeste gikk turen opp til Mjølkedalen mens vi andre gikk på fine grusveier mot Tyinvannet.

Knotegruppa gikk opp til Mjølkedalen og Store Mjølkedalsvatnet. De berettet om en flott tur og fin utsikt mot Mjølkedalsbreen som veltet seg nedover.

Grusgruppa hadde også en kjempefin tur på flotte grusveier, og mye flott natur kunne vi skue. Vi fikk se Koldedalsbreen og Uranosbreen. Rundt 25 kilometer hadde vi gått denne flotte dagen.

Søndag var dagen for avreise, men en kort topptur ble det også tid til. For de sprekeste var en tur til Utsikten dagens mål. De fleste var med på den, og de kunne fortelle om en flott tur opp i høyden.

For oss med støle bein var det fritt valg av løyper. Fra hotellet kunne vi skimte en statue oppe i åsen. Med bare rundt 30 minutters gange kom vi opp til statuen «Rensbukken», laget av Leif Koxvold, og reist av Peer Gynt Klubben i 1982.

Det var en flott skulptur og utsikten derfra var formidabel.

Det nærmet seg avreise. Sekkene ble pakket, og vi var klare for avreise etter å ha inntatt en god lunch.

Alle var enige om at vi hadde hatt en flott langhelg ved Tyin i Jotunheimen med opplevelsesrike turer og med meget godt samhold blant deltakerne.

Vi kan takke Extrastiftelsen for støtten. Bedir Yiyit og Erik Nilsen fortjener ros for dette arrangementet. Og ikke å forglemme turlederne, Rune Holtze Jensen og Tone Rønning Johnsen som ledet oss trygt gjennom de varierende løypene.

Vi kan også trygt si at tolkene/ ledsagerne var fantastiske ledsagere for oss syns/ hørselshemmede i mange vanskelige partier.

Vi takker for oss og ønsker Achilles Norway lykke til med de neste prosjektene.

Åshild og Erik Johansen

Signo Conference 2017:

Temaet for konferansen er **CHARGE** syndrom.
Forelesninger og presentasjoner blir holdt på engelsk.

Målgruppe:

Fagpersoner, foreldre og øvrig nettverk. Påmeldingsskjema til konferansen finnes nederst på denne siden. I tilknytning til konferansen blir det arrangert en samling for familier som har et familiemedlem med **CHARGE** syndrom.

Se egen informasjon og påmelding her:

<http://signo.kursadmin.itum.com/Course/59597>

Pris:

1100 kroner som inkluderer enkel lunsj. Det er ingen kursavgift for deltakere fra familier som mottar tjenester fra Signo skole- og kompetansesenter.

Overnatting:

Hotellrom til redusert pris, kr. 990 for enkeltrom inkludert frokost kan bestilles på Quality Hotel Klubben i Tønsberg.

Kursdeltakere som ønsker hotellrom, må bestille og betale selv ved å ringe 33 35 97 00 eller skrive e-post til: Anita.Nordby@choice.no. Oppgi referansennummer: 72551

Transport:

Signo kompetansesenter ordner med skyss fra Quality Hotel Klubben, Nedre Langgate 49 i Tønsberg onsdag- og torsdag morgen og tilbake til Tønsberg begge dager etter kursets slutt. Også kursdeltakere som ikke bor på hotellet, kan benytte seg av dette transporttilbudet.

Transporttilbudet har en egenandel på kr 100 for strekningen Tønsberg-Andebu en vei. (tur retur kr 200.

Transport begge dagene kr 400)

Kryss av for skyssbehov på påmeldingsskjemaet. Egenandel faktureres sammen med kursavgiften.

Informasjon

Påmeldingsfrist

18.10.2017

Kurssted

Signo skole- og kompetansesenter
Molandveien 29 (skolen)
3158 Andebu

Tidspunkt

Fra : 01.11.2017

Til : 02.11.2017

09:00-16:00

Pris

1100,00

Tilgjengelige plasser

Ja

Filer/nedlasting

Brosjyre Signo Conference 2017:
CHARGE

Sjakk i Sverige.

Av Tormod Prytz.Tradisjonen tro ble det også i år spilt sjakk på Årefjäl-Isätra, Undersåker i Jämtland.

Først var det landsdelskamp 11. juli mellom Trøndelag og Nord-Sverige.

Det er 50 år siden den første av disse landsdelskampene fant sted.

Trønderne og svenskene har arrangementet annethvert år, men Årefjäl-Isätra er et så trivelig sted at trønderne gjerne arrangerer landsdelskampene sine der.

I år stilte begge partene med 5-mannslag, eller rettere: 4 menn og en dame.

Den norske dama, Kari Kristine Engan, tok begge poengene på brett 5.

Likevel vant svenskene med 5,5 mot 4,5 poeng.

Den andre turneringen var det åpne Norrlandsmesterskapet, som fyller 50 neste år.

I mange år har det vært stor norsk deltakelse i Norrlandsmesterskapet

Det kommer nok av at arrangementene er så trivelige. Deltakelsen har også vært større, men ofte kolliderer Norrlandsmesterskapet med andre ferietilbud.

Vi spiller sjakk om formiddagene, har fri mellom lunsj og middag, og spiller sjakk om kveldene. Fritiden benyttes etter fritt valg. Når været er fint, og det er det ofte,

går noen tur. Andre shopper i Undersåker, Åre eller helt borte i Østersund.

Atter andre slapper av, og forbausede mange snakker sjakk og gjennomgår turneringspartiene sine! Alle får premie. Det kommer av at vi tar med en ting hver til premiebordet. I år var sju av de 14 spillerne fra Norge. De andre sju var svensker.

Bare en døvblind var med denne gangen, men det har vært flere før, både svenske og norske.

For spesielt interesserte kommer resultatlista.

De norske deltakerne er forsynt med stjerne foran navnet:

*Per Ivar Norum	6,5 p.
Dobriveje Vukovic	6.
Olle Engström	5,5.
*Ivar Viken	4.
*Oddvar Øyan	4.
Peter Tjernberg	3,5.
Arild Øyan	3,5.
Tormod Prytz	3,5
*Otto Prytz	3.
Per-Arne Andersson	3.
Peter Hjalmarson	3.
*Kari Kristine Engan	2,5.
Georgibelle Fröjse	1.
Leif Gustavsson	0.

NM i sjakk for synshemmede

Norgesmesterskap i sjakk for synshemmede 2017.

Av Tormod Prytz.

Alle de 18 deltakerne var til stede da lederen i Norske synshemmedes sjakkforbund (NSSF), Arild Øyan, åpnet arrangementet himmelfartsdagen 25. mai på Hurdal syn- og mestringssenter. I år hadde vi bare en debutant.

Det ble spilt fem runder. Seks spillere i hver klasse gjorde at alle fikk møte alle de andre i sin klasse.

A-klassen bød ikke på stor spenning, for der var Kai-Roger Johansen suverén. Han sikret seg mestertittelen i nest siste runde.

Men i de to andre klassene ble 1.-plassen ikke avgjort før i siste runde, der de to beste møttes.

Jeg hopper over resultatene i hver enkelt runde. Partienes kvalitet har jeg ikke forutsetninger til å bedømme, men "bukkene" (dårlige trekk) fikk boltre seg i alle klassene!

Kveldene ble brukt til sosialt samvær. Mitt inntrykk var at deltakerne likte at det var satt av tid til dette.

Noen fant også tid til å nyte det flotte været, når de ikke var på poengjakt i den altfor varme spillesalen.

Premieutdelingen lørdagskvelden ble en svært fornøyeelig forestilling. Turneringsleder Johs. Kjekken viste stor oppfinnsomhet og mye humor da han delte ut premiene. Alle fikk noe. Jeg skulle selvfølgelig ha gjort lydopptak, men opptakeren lå på rommet!

Som vanlig vil vi gi ros til betjeningen i spisesalen på Hurdalsenteret. De er alltid hjelpsomme og blide! Som vanlig skal Per Ivar Norum ha stor takk og ære for arbeidet på "partikontoret"! I tillegg til "jobben" som a- spiller klarte han å samle sammen og skrive inn alle partiene på pc'en.

Og arbeidshumøret ser ut til å vare evig!

Tolkene/ledsagerne for de døvblinde bidro mye til å gjøre arrangementet så vellykket. De gjorde jobben sin meget godt både ved brettene og i det sosiale samværet!

Som vanlig må vi dessverre klage over at det fremdeles ikke er punktskrift på nøkkelkortene!

Til slutt takker vi alle for godt kame-ratskap!

Sluttstillingen:

(Jeg setter stjerne foran navn på døvblinde deltakere.)

A-klassen:

- 1) Kai-Roger Johansen, Oslo, 5 p.
- 2) Per Ivar Norum, Bindal, 3,5.
- 3) Sverre Fuglerud, Tranby, 2,5.
- 4) *Olav Vik, Oslo, 2.
- 5) Tormod Prytz, Oslo, 1 2,25.
- 6) *Kolbjørn Bø, Randaberg, 1 1.

B-klassen:

- 1) Otto Prytz, Oslo, 4,5.
- 2) Oddvar Øyan, Melhus, 2,5 5.
- 3) Arild Øyan, Malvik, 2,5 4,75.
- 4) Magne Bolme, Skien, 2 5,5.
- 5) Reidar Anderssen, Trondheim, 2 4.
- 6) Steinar Volden, Mo i Rana, 1,5.

C-klassen:

- 1) *Kari Kristine Engan, Trondheim, 4
- 2) Thore Larsen, Fredrikstad, 3.
- 3-4) Roy Austerslåt, Ålesund, og

***John Sandell, Kristiansand, hver 2 5.**

5) *Villy Jakobsen, Fredrikstad, 2 4,5.

6) Inge Fiskvik, Bergen, 2 4.

Så kort mellom topp og bunn, og så mange med samme poengsum!

Årsmøte i NSSF valgte delvis nytt styre, som nå består av:

leder: Arild Øyan;

nestleder: Kari Kristine Engan

kasserer: Odd Einar Orvik;

turneringsleder: Per Ivar Norum;

varamedlemmer: Olav Vik og Oddvar Øyan.

Fra og med neste år blir

"landsturnering" innarbeidet i reglene. Noen kan jo bli skremt av "Norgesmesterskap" når de bare så vidt har kommet i gang med den-

ne fantastiske hobbyen. Andre liker utfordringer og strekker seg gjerne etter en NM-tittel.

En av spillerne, jeg husker dessverre ikke hvem, foreslo at a- klassen kunne være NM og de andre klassene landsturnering.

Mestertittelen går jo likevel bare til vinneren av a- klassen.

En fyldigere omtale finnes i Sjakkpunkt og lydutgaven Sjakketten.

NB! Dette innlegget inneholder en utfyllende kommentar fra sjakkturneringen som det er skrevet om i forrige nummer.

Red.

Førerhundene Texas og Crissie

Av Hege Beathe Dahlen

Min venninne Mette har en førerhund som heter Crissie. Hun er hørende, men er sterkt synshemmet. Hun bor ikke så langt unna Texas og meg.

Vi har utviklet et godt vennskap hvor vi går turer sammen med førerhundene våre.

Vi møtes jevnlig og går turer på landeveien, i butikker, i byen og på restaurant med førerhundene våre.

Crissie og Texas trives godt i hverandres selskap. De får også løpe fritt sammen uten sele. De er flinke til å komme på innkalling og gå ved siden av, å gå fot. De er glade og fornøyde hunder.

Håper dere alle har hatt en fin sommer. Nå har hverdagen kommet igjen og med dette ønsker Texas og jeg de-

re alle sammen en god høst.

Visumproblemer stoppet Tare

I forrige nummer kunne vi meddele at Tare Teksum skulle bestige Europas høyeste fjell Elbrus, 5642 moh.

Men kluss med visumpapirer for innreise til Russland stoppet den store ekspedisjonen hans.

Han måtte bli værende i Tyrkia. Men skuffelsen ble kortvarig. De hadde en plan B.

De skulle bestige Mount Erciyes som er 3917 moh.

Mount Erciyes er en massiv stratovulkan 25 km sør for Kayseri i Cappadocia-regionen i Tyrkia. Det er flotte vintersportfasiliteter på fjellet.

Men planene om Elbrus er ikke lagt på hylla. Vi får nok høre mer fra den karen.

Tare forteller at Mt. Erciyes er et nydelig fjell, og at turen har vært den hardeste han har vært med på. Fjellet var ekstremt bratt, og de gikk for det meste i kram og bløt snø.

Han forteller at han fikk fantastisk god hjelp av tyrkiske guider foruten Arne Opdahl og Morgan Frelsøy.

Tare Teksum som er syns og hørselshemmet har i tillegg balanseproblemer. Likevel klarer han å gjennomføre mange harde og lange turer, både til fots og på tandemsykkelen.

Han har gått Norge både på langs og på tvers.

Vi ønsker Tare lykke til med fortsettelsen.

Red.

**Rue
TransportAS**
3690 HJARTDAL
Tlf. 913 82 288

Ekra Gartneri og Hagesenter AS
Melhusvegen 82
7083 LEINSTRAND
Tlf. 72 59 42 20

KIWI mini pris
Kiwi Baneveien
Baneveien 28
3612 KONGSBERG
Tlf. 32 73 48 90

**Seland Optikk
Sola AS**
Solakrossvegen 26
4050 SOLA
Tlf. 51 69 58 90
www.selandoptikk.no

RAGN SELLS
En del av kretsløpet
2067 LILLESTRØM
Tlf. 08 899

OPTIKK&SYN

marianne eeg tunes

mandag-fredag
9-18
lørdag
10-15

51 48 80 04

**Tannlege
Tor Frost Nielsen**
Strandg. 19
5013 BERGEN
Tlf. 55 32 67 24

haldde
ARKITEKTER
Sorenskriverveien 11
9513ALTA
Tlf. 78 43 77 14

 Tønsberg
Optiske AS
3110 TØNSBERG
Tlf. 33 31 73 07
tonsbergoptiske.no

**ANONYM
STØTTE**

Bogøy Dagligvare
BUNNPRIS
8288 BOGØY
Tlf. 75 77 72 07

HYDRO
HydroAluminium
Rolled Products AS
Weidemanns gate 8
3080 HOLMESTRAND
Tlf. 33 05 44 10
www.Hydro.com

KIWI mini pris
Kiwi Nannestad
Teiegården
2030 NANNESTAD
Tlf. 63 99 72 50

**Elektrikeren
Drammen AS**
Sophie Amalies vei 91
3031 DRAMMEN
Tlf. 906 99 987

Maskinentreprenør
Trygve Knutslid
Leirbakkevegen 11
3825 LUNDE
Tlf. 991 51 858

 Gaular kommune
Vadheimsvegen 15
6973 SANDE | SUNNFJORD
Tlf. 57 71 85 00 - www.gaular.kommune.no

Røyken kommune
 Grønn, nær og levende
 3440 RØYKEN - Tlf. 31 29 60 00
www.roeyken.kommune.no

HYDRO
HydroAluminium
Rolled Products AS
Weidemanns gate 8
3080 HOLMESTRAND
Tlf. 33 05 44 10
www.Hydro.com

Skammelsrud Sag og Utsalg
 Sandbekkveien 510
 1892 Degernes
 Mob. 906 54 395
 Innh.: Johan Skammelsrud - www.skammelsrud.com - e-post: post@skammelsrud.com

 ØKONOMITJENESTER
Audheimgården, 2851 LENA - Tlf. 61 14 13 30
E-post: toten@okonomitjenester.no
www.okonomitjenester.no

Samuelsen Maskin AS

6445 Malmefjorden

Tlf. 71 26 88 00 E-post : terje@samuelsenmaskin.no
Fax. 71 26 88 01 Hjemmeside : www.samuelsenmaskin.no

Gravina - Sørenanina - Transport - Beleaninaste

oticon
Wergelandsv 7, 3etg, 0167 OSLO
Tlf. 23 25 61 00 - www.oticon.no

 MERÅKER KOMMUNE
Sektor kommunal utvikling
7530 MERÅKER - Tlf. 74 81 32 00

 HaSt
maling & interiør as
VI FARGELEGGER KONNERUD

Pettersvollen 3. 3032 DRAMMEN - Tlf. 401 97 700

PROVISTA
s p e s i a l o p t i k k

Hovedkontor Arendal: ProVista Teknologisenter:

Tromøyveien 24, Oslo: Sporveistgt. 10,
4841 Arendal 0354 Oslo
Tel: 37 05 86 86 Tel: 22 69 61 00
Fax: 37 05 86 87
Mail: oslo@provista.no Mail: mail@provista.no

www.provista.no

VB
VARMER & RAO

Karl Botolfsen VVS AS

Fygleveien 53, 8370 LEKNES
Tlf. 76 08 05 50

 Stange kommune
Storg 45, 2335 STANGE
Tlf. 62 56 20 00 - stange.kommune.no

PROVISTA
s p e s i a l o p t i k k

Hovedkontor Arendal: ProVista Teknologisenter:

Tromøyveien 24, Oslo: Sporveistgt. 10,
4841 Arendal 0354 Oslo
Tel: 37 05 86 86 Tel: 22 69 61 00
Fax: 37 05 86 87
Mail: oslo@provista.no Mail: mail@provista.no

www.provista.no

**Høgskulen
på Vestlandet**

www.hvl.no / twitter.com/hvl_no / facebook.com/hvl.no

optiker OFFENTLIG
viksveen GODKJENT OPTIKER

GRENSEVEIEN 7 • CARL BERNERS Plass (VEGG-I-VEGG MED LAMPEMAGASINET)
Tlf 22 35 87 77 • ÅPNINGSTID: MAN-FRE 10.15-17.00 • LØR 11.00-14.00

VØTERØL
100% NATURLIG STYRKEDRIKK

Høgskulen på Vestland finn du på fem studiestader:
Bergen, Førde, Haugesund, Sogndal og Stord.

HVL tilbyr framtidretta profesjonsutdanningar i:
Barnevern, Sosialt arbeid og Vernepleie (Bergen og Sogndal)
Teiknspråk og tolking (Bergen)

Sjå nettsidene til HVL: www.hvl.no

HVL tilbyr fleire vidare- og masterutdanningar, mellom anna:

- Master i samfunnsarbeid (Bergen)
- Master i organisasjon og leiding (Sogndal)
- Master i samhandling innan helse- og sosialtenester (Førde)

konnerud **takst**
konnerudtakst.no 950 55 591

 **HØREAPPARATETS
ENERGISENTER**

Bregnev 3, 8660 TROFORS - Tlf. 484 68 168 m.m. kl. 10-14
post@energisentret.no - www.energisentret.no
Batteri og produkter til høreapparat

Returadresse:

LSHDB (Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde, Skippergata 33, 0154 Oslo

LSHDB-sentralstyre 2016 - 2018

<i>Forbundsleder:</i>	<i>Åshild Johansen</i>
<i>Nestleder:</i>	<i>Kari Kristine Engan</i>
<i>Styremedlemmer:</i>	<i>Bibbi Hagerupsen</i>
	<i>Hege Beathe Dahlen</i>
	<i>John Sandell</i>
<i>Varamedlemmer:</i>	<i>Odd Paulsen</i>
	<i>Sissel H. Markhus</i>

LSHDBs hjemmeside: www.lshdb.no (stadig oppdatert)